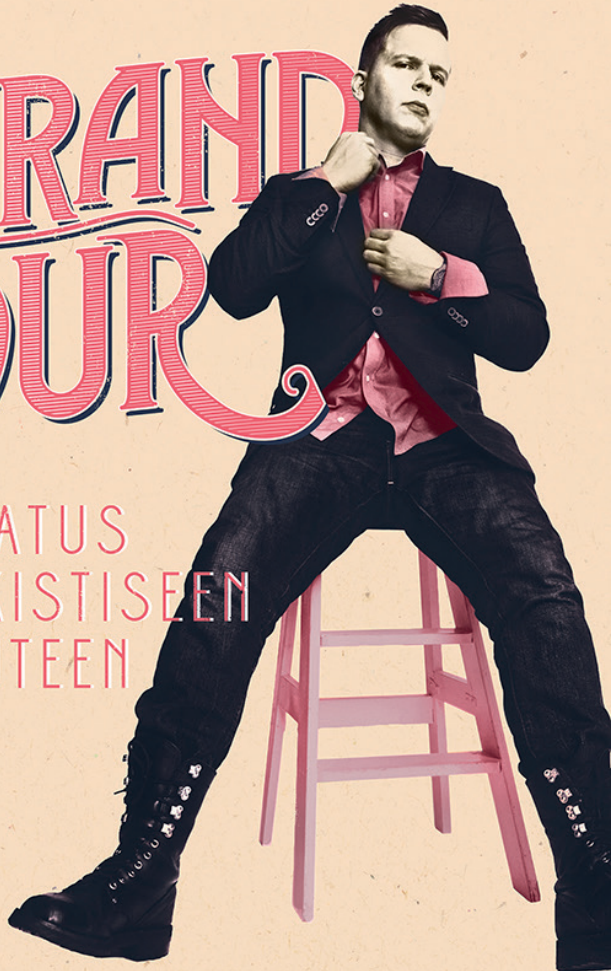

VILLE HYTÖNEN

GRAND TOUR

JOHDATUS
ANARKISTISEEN
VAPAUTEEN

tuuma

SISÄLLYS

ESIAIHEEKSI	7
-------------------	---

ENSIMMÄINEN OSA MAANPAON ILMESTYSKIRJA

ATEENALAINEN MONOLOGI	18
IHMISEN RAJALLISUUDESTA	28
SODAN KUVA	39
TRAKTAATTEJA RADIKAALISTA MUUKALAISUUDESTA	57
MAANPAON ILMESTYSKIRJA	79

TOINEN OSA LOPETETAAN VASEMMISTO

MIKSI EN KOSKAAN RAKENTANUT HOTELLIA KORKEAVUORENKADULLE	96
BUDAPESTILÄINEN KATSANTOKULMA JA MUITA AJATUKSIA KUSTANTAMISESTA	103
LOPETETAAN VASEMMISTO	119
ESSAOUIRA MACHINE GUN	138
HEITETÄÄN TUHATTA NOPPAA	149

KOLMAS OSA TYRANNIT JA HILJAISUUDET

TYRANNEISTA JA HETKELLISESTI TÄYTTYVISTÄ TYHJIÖISTÄ.....	166
KELTAINEN, KELTAINEN, KELTAINEN	192
NICOLAE, ELENA JA VALEMUISTOJEN MAAILMA.....	206
AMPUKAA RUNOILIJAT, NUO TYLSÄMIELISET KOIRATI	217
KUSTANTAMINEN ON TAIDETTA	226
VANHA MIES GADJO.....	237

NELJÄS OSA KOHTI UUTTA MAAILMAA

PIENI LEMMENLAULU	254
KIRJAMESSUJEN RAIKKAUDESTA JA ANARKIASTA	276
TRUMP TONAVALLA ELI MITÄ AJATTELIN SIIRTOLAISUUDESTA ERÄÄNÄ KAUHEANA YÖNÄ	286
SIIRTOLAISEN IKÄVÄ ELI KAIPAUUS SINNE MITÄ EI OLE.....	295
VAPAUSMATKAN JÄLKISANAT	323

ESIAIHEEKSI

”Ihminen on syntynyt vapaaksi ja kaikkialla hän on kahleissa”

Jean-Jacques Rousseau

”Tosiaan, kuulin jokin aika sitten että te olette ollut joskus anarkisti”, sanoo tasan sata vuotta sitten julkaistun dialogiromaanin *Anarkisti-pankkiiri* päähenkilö rikkaalle pankkiirille kahvilanpöydässä.

”En ole vain ollut, olen edelleenkin. Siinä asiassa en ole muuttanut. Minä olen anarkisti”, pankkiiri vastaa. Fernando Pessoaan kirjoittaman teoksen keskustelussa ei minun mielestäni ole mitään ihmeellistä.

Anarkia on järjestys. Se on yksinkertaisin teesi, miten vapautta voidaan kuvata. Asiat toimivat parhaiten vapaalta pohjalta, järjestelmättömän ja luontaisen järjestyksen mukaan. Sellaiselta pohjalta, jossa halu tehdä on kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävin voima. Tämän myöntävät talonvaltaaja, pankkiiri kuin taajama-alueen pienyrittäjäkin. Tätä ei välttämättä myönnä ammattiyhdistystoimija, ei liioin tukirahoitettu maanviljelijä, hallintovirkamies eikä varsinkaan poliitikko.

Asiat toimivat parhaiten ilman painostavia rakenteita, ilman tukahduttavaa byrokratiaa. Ilman jättimäisten yritysten tai korporaatioitten painostuskeinoja. Metsästäjäkeräilijän herkkyydellä.

Vapaalla maalla ilman valtiota, ilman kolmikantaa, ilman pakottavia rakenteita.

Mutta anarkismikin on aatteellisena oppijärjestelmänä liian ankea. Kuten muutkin poliittiset liikkeet, se nojaa lopulta aina johtajaan, vaikka termi tarkoittaa esivallan puutetta. Anarkismi pitää kiinni valtarakenteista, vaikka nimellisesti pyrkii purkamaan niitä. Anarkistisissa ryhmissä hierarkiat vain peitetään opetellun kielirakenteen taakse. Johtaja on se, jolla on tapa *fasilitoijana*, keskustelun tulkitsijana. Rakenteena se ei ole niin kovinkaan kaukana *oikeistopopulistisesta ohjatus- ta demokratiasta*, jossa johtaja tulkitsee kansan tuntoja.

Ajattelen anarkismia pikemminkin poeettisena vierautena. Olen itse Viroon muuttanut siirtolainen, jonka koko olemassaolo hylkii valtarakenteita. Haluan tuoda koko maailmaan siirtolaisnäkökulman, läpätunkevan vierauden tunteen, jossa rakenteet hyljeksivät. Jossa on ponnisteltava voittaakseen esteensä. Niin omat kuin vieraatkin.

Anarkismi on liian ahdas ja konservatiivinen termi. Olen siis anarkisti, koska kiellän olevani sellainen. Ja toisaalta en ole, koska itseni määrittelemisen olisi autoritaarista, lokeroivaa ja yksinkertaista. Ajattelun karsinoiminen ei ole vapaata.

Minusta tässä ei ole mitään epäselvää.

*

Filosofi Thomas Hobbes (1588–1679) ajatteli kontrolloimattoman yhteiskunnan tuottavan kaaosta, kaikkien sotaa kaikkia vastaan. Hänen mielestään kaipasimme yhteiskuntasopimusta, jossa rajoittamaton valta annetaan yhdessä sovitulle entiteetille, vaikkapa heimonpäällikölle tai kuninkaalle, jotta väkivaltainen anarkia voitaisiin välttää.

Hobbesin mukaan ihmiset kaipasivat tätä, vaikkeivät olisi sitä tunnustaneet. Metaforana rajoittamattomasta vallasta hän käytti vanhatestamentillistä merikäärmettä, *Leviathania*, ja perusteli sen raamatunlauseella: ”Ei ole sille vertaa maan päällä. Luoja jätti sen pelkoa vaille. Vahvimpiakin se ylväänä katsoo, ja on kaikkien ylpeyden lasten kuningas” (Job 41).

Raamatun ja kaanaalaisen mytologian Leviathan oli alkukaaoksen hirviö, joka auringon niellessään kykenee luomaan pimeyksiä, mutta kun se jätetään rauhaan, se lepää meressä vain lähteäkseen uudelleen hallitsemaan ihmisiä kauhun ja väkivallan avulla. Lopulta Leviathan ja Behemot, nälkiintynyt maalla kulkeva kasvinsyöjä-hirviö, käyvät taistelun hyvän ja pahan välillä. Se kumpi on hyvä ja kumpi paha, ei ole aivan selvää.

Hobbesin merikäärme, suvereeni entiteetti, ei välttämättä ollut yksittäinen hahmo. Se saattoi olla myös aristokraattinen ryhmä tai demokraattinen edustajisto, mutta tärkeintä oli, että entiteetti saisi mahdollisimman suuren vallan, jotta se turvaisi rauhallisen kehityksen. Sellaisen kauhun tasapainon, jonka säilymisen takia yksilönvapauksista piti luopua. Ihmisen oli luovuttava omasta oikeudestaan olla ihminen, jotta merikäärme voisi hallita ja turvata jonkinlainen elämän säilyvyys.

Hassua kyllä, Hobbesin ajatusrakennelmalla ei ollut minkäänlaista historiallista viitekehystä tai esimerkkiä. Vanhan testamentin ajan kansat pikemminkin pakenivat muodostuvia valtioita, kuten Faaraoiden Egyptiä tai kolmoisvirranmaan Urukia. Ne olivat aikansa pahimpia orjavaltoja, joiden kasvu perustui väestön pakkohankintaan.

Ihmiset eivät halunneet elää näiden valtarakenteiden sisällä, sillä keskitetty valta johti aina huonoon lopputulokseen, myös Raamatun kaupunkiesimerkeissä (Jerusalem, Sodoma ja Gomorra, Egypti,

Baabelin torni). Toisin kuin Hobbesin pakkoon ja rajoituksiin perustuvassa pessimistisessä valtiofilosofiassa ajatellaan, maailma saattoi olla vapaampi ja paremmin toimiva ilman Leviathania.

Hollantilainen historioitsija Rutger Bregman kirjoittaa *Hyvän historia* -teoksessaan (2019), ettei mikään ole tuhonnut onnellisuutta niin paljon kuin maanviljelyksen alku ja sen kautta valtion perustaminen. Nomadeina eläneet metsästäjä-keräilijät olivat yleismaailmallisesti vapaita auktoriteeteista. Heillä oli mahdollisuus väistää eikä heidän tarvinnut puolustaa omaisuuttaan. Yhteisöjen arvokkaimmat jäsenet olivat taitureita eivätkä vallankäyttäjiä. Tai kuten amerikkalaiset tutkijat sanovat, yhteisön liima ei ollut auktoriteetti vaan *achievement-based inequality*, ”suoritusperusteinen eriarvoisuus”.

Yhteisön arvokkaimmat jäsenet käyttivät niin sanottua *asian tuntijavaltaa*. Ne, jotka osasivat parhaiten punoa köysiä, marjastaa, kalastaa tai rakentaa majoja, olivat yhteisön arvostetuimpia jäseniä. Kun maatalousyhteisöissä alettiin käyttää valta-asemaa henkilökohtaisen turvan saavuttamiseksi, metsästäjä-keräilijät väistivät vihollista. Tämä merkittävä ero säilyi vuosisatoja, jopa -tuhansia.

Bregman kirjoittaa: ”Niin sanotuille ’barbaarikansoille’ on täytynyt olla hirveä järkytys, kun he ovat joutuneet kosketuksiin ’sivistyneiden’ kolonialistien kanssa. Joillekin ajatus toisen ihmisen murhaamisesta on ollut aivan älytön.” Jos tätä ajatusta on mahdotonta uskoa, Bregman muistuttaa, että vielä modernilla ajalla on ollut olemassa yhteisöjä, joissa murha tuntuu ajatuksenakin mahdottomalta.

”Keskellä Tyynämerta on esimerkiksi pieni Ifalikin saari”, Bregman antaa esimerkiksi. ”Toisen maailmansodan jälkeen amerikkalaisen merijalkaväen sotilaat ovat näyttäneet siellä pari kertaa Hollywood-elokuvan pyrkiessään lähestymään väestöä. Elokuvien väkivalta on saanut saaren asukkaat täysin tolaltaan.” Bregmanin

mukaan jotkut ifalikalaiset olivat useita päiviä sairaana, koska mitään niin järkyttävää he eivät olleet koskaan nähneet.

Myöhemmin Ranskan ja Yhdysvaltojen vallankumouksien perilliset sairastuttivat Karoliineihin kuuluvan Ifalikin atollin asukkaat myös fyysisesti. Tulijat tuhosivat heidät tauteihin, mutta myös vallan ja väkivallan yhteenkietoutuneeseen liittoon, jota esivalta ja sen johtavissa asemissa toimivat, sosiopaateiksi muovautuneet ihmiset heille tyrkyttivät.

Niin Ifalikin atollin asukkaat oppivat, kuinka kadehtia, murhata ja vihata. Se oli tauti, jota minä kutsun *valtion taudiksi*, keskitetyn vallan lepraksi.

*

Nykyään ei juuri enää ole Ifalikeja tai esiraamatullisia yhteisöjä. Utopisteja on, mutta heidän onnettomat kyläpahasensa ovat olleet tuomittuja epäonnistumaan, kuten New Hampshiren libertaarien Free Town -projekti, jonka piti tavoitella ihanteellista vapaayhteisöä. Sellaista, jossa jokainen pitää huolen vain itsestään.

Kaupunki pääsi toki anarkiaan, mutta käyttäisin pikemminkin verbiä *vajota* ja lisähuomautuksena, että sellaiseen anarkiaan, josta kukaan ei halua tavoitella. Kaupungista tuli muualta tulleiden idealistien, narkomaanien ja äärikonservatiivisten valtionvihaajien slummikylä, jossa sähköt eivät toimineet, ihmiset muuttivat taloista teltoihin ja lopulta karhut valtasivat kaupungin jätteidenhuollon puutteen takia.

Niin Free Townin kuin lukuisten sosialististen ja luonnonyhteisökokeilujen suurin ongelma on niiden staattisuus. Ihanteet on ikään kuin paalutettu rakenteisiin ja yhteisön muuttumattomuutta aletaan suojella.

Olen itse etsinyt vapaata, luovaa anarkismia pikemminkin liikkeellä olosta. Ikään kuin liike olisi säännötön paikka, keskus, joka solmii suhteensa ympäristöön jatkuvasti uudelleen. Nuorempana käsitin sen konkreettisesti ja matkustin maasta toiseen, kuljetin elämää mukani. Myöhemmin lähes sadassa maassa elämää tongittuani ymmärsin, että minussa on jonkinlainen väliaikaisuuden tuoksu, attribuutti; jotain, joka on kierrätettävää ja vaihdettavaa.

Ihmiset ihastuvat minuun helposti. Heistä tarinani ovat jännittäviä tovin, he haluavat olla kanssani aktiivisesti tekemisissä, kunnes he kyllästyvät minuun muutaman vuoden päästä ja jatkavat elämäänsä. Parhaimmillaan jotkut kestävät useammankin vuoden, mutta se tulee aina vastaan, kyllästyminen. He etsivät tavan lokeroida minut, ja kun he löytävät, he pettyvät, sillä alitajuisesti pakenen lokeroitua, haluan uudistua muutaman vuoden välein.

Siksi minulla on paljon kaukaisia ystäviä, joiden kanssa olen harvoin tekemisissä.

Olen aina halunnut olla monta. Fernando Pessoa kirjoitti tietävästi 72 heteronyymien, sivuidentiteetin, turvin. Hän oli lammaspaimen Alberto Caeiro, usklassistinen runoilija Ricardo Reis, laivainsinööri Alvaro de Campos. ”En minä ole aina sama”, on Pessoon tunnettu lause, joka päättyi myös Pentti Saaritsan toimittaman valikoiman nimeksi.

Tunnen syvää yhteyttä tähän *Anarkistipankkiirin* kirjoittajaan ja monien salanimien ja identiteettien luojaan. Näen, että yksilöissä on aina monta, monessa ajassa ja paikassa samaan aikaan; yksilön menneisyyden mosaiikinpalaset, jotka eivät osu ikinä kohdalleen vaan värisommitelma on sekava. Raaka, tahdilon, mielikuvituksellinen elämä, jossa mies ampuu tivolipyssyllä solmioni lepattamaan ilman että vahingoitun, mutta samaan aikaan lyyrinen liike toistuu niin yksilössä kuin mannerlaattojen välillä väistellen sotia ja etsien

nautintoa. Tunnen, että asioita voi ilmaista nopeiden assosiaatioiden kautta paremmin kuin suoraviivaisena perusteluna.

Pessoan anarkistipankkiiri oli jo nuorena havainnut yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuden eikä voinut hyväksyä sen keinotekoisia lakeja. Hänen mielestään jokainen oppirakennelma tai ismi tekisivät yhteiskunnalle saman, jopa jotain pahempaa. Se loisi fiktiivisen, ei-toimivan orjavallan. Päämääränä saattoi olla vain täysin vapaa ja luonnollinen yhteiskunta.

Kun viktoriaanisen ajan britit tekivät *Grand Touriksi* kutsutun Euroopan matkansa tai lukiokaverini vaihto-oppilasvuotensa, minä lähdin loppuelämäkseni matkalle. Olin jossain vaiheessa varma, että tämä on kohtaloni, mutta samaan aikaan minussa kyti halu asua kalastajakylässä, toimia yritysjohdossa suurkaupunkien välisessä sykkeessä, poimia metsämarjoja, urheilla, tehdä loppuelämän laivamatka, ryhtyä teekauppiiaaksi Riikaan, nomadiksi sijoittajaksi tai suufipapiksi Sarajevoon. Siirtolaiseksi, immigrantiksi, pakolaiseksi, emigrantiksi, ekspatiksi, yllirajaiseksi, riippuen tilanteesta.

Minusta tuntui, että ihmisen tehtävä on olla siirtolainen, jatkuvasti vieras ja uutta ihmettelevä; entiteetti, joka pyrkii rajojensa vakkauttamiseen, mutta pitää ne silti auki kaiken aikaa. Hän etsii niin itsestään kuin ympäristöstään muutosta eikä sulje väyliään pelkojensa takia. Siirtolainen on vapaa eikä suvereeni.

Olen kirjoittanut tätä teosta viidentoista vuoden aikana ja käyttänyt kirjan teeman vastaisesti muutamia kirjoittamismetodeja. Esseet on rakennettu mosaiikkimaisesti, pala palalta ja vuosien aikana, mutta rikkoakseni niiden struktuuria ja toisaalta yhdenmukaistaakseni tekstejä, luodakseni paradoksaalisesti koheesiota, olen leikannut sieltä täältä kappaleita ja lauseita ja lisännyt niitä tyystin toiseen esseeseen. Olen huomannut tämän metodin synnyttävän kiinnostavia törmäyspisteitä. Se rikkoo suvereniteetin illusion ja ikään kuin

noudattaa keskusvaltaa vastustavaa ristiretkeäni. Siirtolainen on irrallinen palanen, joka tahattomasti törmää uuteen kokonaisuuteen.

Tämä on siis bric-à-brac, keskiluokkais-anarkistinen kokoelma pieniä posliinisia taide-esineitä, jotka hajoavat humalaisen norsun pudottaessa ne pöydältä. Se on niiden tehtävä, sillä keskitetty rakenne jatkaa sitä vapauden vastaista projektia, jonka maanviljelys aloitti tuhansia vuosia sitten. Jonain päivänä se vielä murskataan ja luonnollinen keskipakoisvoima pitää asiat toiminnassa.

Samaan aikaan olen itse toiminut kirjankustantajana, kirjakaupiaana, matkustanut yli yhdeksässäkymmenessä maassa, perustanut yrityksiä ja yhdistyksiä, kirjoittanut neljäkymmentäyhdeksän kirjaa (tämä on viideskymmenes) ja kääntänyt joitain, juonut teetä Hizbollah-sotilaiden kanssa, vodkaa venäläisolidigarkkien seurassa ja tšatšaa Georgian sisäministerin kanssa neuvotellen ystäväni pelastamisesta. Olen tapellut nyrkein espanjalaisen anarkistin kanssa Tiranan kadulla ja paennut puolustusvoimien autolla miliisejä Udmurtiassa.

Olen ollut nomadi, mutta arvoni ovat perustuneet vahvasti länsimaisen sivilisaation hedelmille, kulkuriromantiikkaan, nautinnon ja jännityksen tavoitteluun. Tätä kirjoittaessani olen vihdoin rauhoittunut, muuttanut virolaisen merenrantalaakson majakkakylään. Poimin sieniä, vaellan metsissä. En kaipaa jännitystä, keskushermostoon vaikuttavia myrkkyjä, en ihmisiä kuin pienen määrän kerraltaan ja harvoin. Mutta olen edelleen onnellisen irrallinen.

Substraattini, sisimmäisen olemukseni syvin, on hyvin lähellä: Metsästäjä-keräilijä, joka ei ikinä vahingoittaisi elävää saalistaan. Metsän vegaani liberaali, kirjahyllyltä puuliiteriin vaeltava maan hiljainen. Introvertti, joka kirjoittaa mielipiteensä linnunlaulun ympäröimänä.

*

”Kaikki protestoivat, toiset enemmän, toiset vähemmän! Ei asia noin ollut! Tuo ei käynyt päinsä! Mutta kukaan ei sanonut, miten asia oli tai miten sen tulisi olla”, anarkistipankkiiri selittää Pessoon mainiossa dialogiromaanissa. Hän on esittänyt käsityksensä anarkistisesta vapaudesta ja tekniikasta ja saanut vastaanansa oikeaoppisuuden vastalause-ryöpyä.

Olen kutakuinkin valmis ottamaan jotain sellaista vastaan, sillä aina kun ajatusta jatketaan ismiksi, se saa ympärilleen oikeaoppiset raamit, jopa anarkismi. Siitä huolimatta ja ehkä juuri sen takia astun tämän askeleen kohti vapautta.

Tämän kirjan viimeistelyä olen tehnyt Ventspilsissä, Rauman kokoisessa satamakaupungissa Latviassa. Kiitokset siitä residenssinhoitajille ja Latvialle. Olen ollut erossa vaimostani ja lapsestani kuukauden ja sen kyllä näkee. Olen jatkuvasti liikuttunut ja sensitiivinen, hitusen koronapelkoinenkin, mutta vapaudenkaipuinen. Alkusanoihin pisteen laitan kotimetsissäni Pohjois-Viron majakkakylässä.

Kuten entinen pasifisti-puolustusministerimme Yrjö Kallinen jo sanoi, kaikki eristys on harhaa, illuusiota. Siksi tämä kirja ei ole väitöskirja vaan kysymyskirja.

Majakkalaakson aamuyön orastavassa valossa,

tekijä

SODAN KUVA

Siitä pojasta on jo kirjoitettu paljon.

Hänet huomattiin vasta kuolemansa jälkeen. Turkin Bodrumin rannalle lyyhistynyt poika, kasvot alaspäin hiekkaa vasten. Myöhemmin kerrottiin hänen nimensä. Alan. Tai Aylan, kuten aluksi virheellisesti kerrottiin.

Kuvaa on kenen tahansa vaikea katsoa. Vielä vaikeampaa sitä on katsoa pienen lapsen vanhempana. Kuvassa pelkää näkevänsä oman lapsensa. Haluaa halata lasta. Mutta rannalla makaava poika ei ole vain symboli. Hän on Alan Kurdi, oikea kolmevuotias kurdipoika, jonka perhe lähti Damaskoksesta pakomatkalle. Hän oli syntynyt matkalla, oppinut kävelemään surullisen kuuluisassa Kobanessa, puhumaan pakolaisleireillä Turkissa. Kaikki mitä hän maailmasta tiesi, oli sotaa ja pakenemista.

Pakolaisvene kaatui muutamassa minuutissa. Miltei kaikki hukkuivat, myös Alanin äiti Rehana ja viisivuotias veli Galib. Nyt he kaikki ovat poissa, mutta maailma muistaa heistä Alan Kurdin, jonka kuollutta ruumista ovat varioineet nykyajan tunnetuimmat taiteilijat Banksysta Ai Weiweiin.

Maailma muistaa hänet valokuvasta, jossa hän makaa kuolleen turkkilaisella rannalla.

Toivottavasti häntä ei koskaan unohdeta.

*

Jo viikkoa ennen Alan Kurdin kuolemaa olin päättänyt lähteä Turkin ja Syyrian rajalle. Se oli sekoitus velvollisuutta, myötätuntoa ja tarvetta tehdä jotain. Kuten aina matkustamisessa, siihen tarttui myös seikkailunhalua, mitä tällä kertaa syvästi itsessäni häpesin.

Olin matkustanut Syyriassa juuri sodan alkumetreillä, vain paria kuukautta ennen Daraan kaupungista alkanutta Syyrian kannannousua vuonna 2011. Olin tuolloin aistivani kapinan tuoksun. Damaskoslaisella runo- ja performanssiklubilla osoiteltiin sormella salaista poliisia ja presidentti Assadin perhettä pilkattiin. Tunnelma oli tiivis, jännittynyt ja voitokas. Odotettiin ratkaisua sosialistisen itsevaltiaan tyranniaan.

Tuolloin, vuoden 2011 alussa, ihastuin syyrialaisen rohkeuteen. He uhmasivat julmuudestaan tunnettua diktaattoria. He pilkkasivat salaista poliisia julkisesti.

”Tiedättekö, minulla ei ole sisareni puhelinnumeroa”, aloitti tunnettu syyrialainen kirjailija ja koomikko Lukman Derky runoklubinsa juonnon. Kaikki odottivat jo hyvää vitsiä, sillä Derkyn tapa juontaa muistuttaa stand up -komiikkaa. ”Mutta noilla herroilla tuolla baaritiskilla, noilla tuuheaviiksisillä amerikkalaista viskiä ryystävillä ukoilla, heillä on minun siskoni puhelinnumero”, Derky jatkoi ja koko baari räjähti nauruun. Nauraessaan rohkea yleisö osoitteli baaritiskin kahta viiksiniekkää, jotka olivat kuin stereotyyppioita arabivaltioiden salaisten poliisien kuulusteluosastolta. Ja sitä he juuri olivatkin. Kaikki tunnistivat heidät.

Tuona värikkäänä iltana join useamman raskaan syyrialaisoluen ja pari kevyempää libanonilaista Lukman Derkyn kanssa. Me puhuimme Syyrian nykytilasta ja valtakoneiston harjoittamasta kidutuksesta. Derky oli jo varpaillaan. Kohta kuulemma tapahtuisi jo-

tain. Hän oli kai lähdössä naisystävänsä luokse Ranskaan vai oliko se Hollantiin.

Ajattelen tätä keskustelua jälkeinpäin valokuvia katsellen. Olemme kaikki illan punertamia toivorikkaita runoilijoita. Ehkä jostain tapahtuisi ja kaikki muuttuisi kauniimmaksi. Ehkä Syyria päätyisi demokraattiseksi maaksi, jossa vapaudella ja tasa-arvolla on merkityksensä.

Nyt olen jälleen matkalla tapaamaan syyrialaisia, mutta tällä kertaa en astuisi Syyrian maaperälle lainkaan, vaan pysyttelisin rajan Turkin puolella. Tällä kertaa joutuisin näkemään kaiken toisessa valossa. Sotaa paenneita syyrialaisia puistoissa. Yöllä laitureilta lähteviä kalastajaveneitä. Ehkä toisen kolmevuotiaan pojan turkkilaisella rannalla.

Minä olin hyvinvoiva eurooppalainen, en sotaa juurikaan kokenut ja minulla oli taloudellista liikkumavaraa sen verran, että uskalsin lähteä tutkimaan, miltä sodasta pakeneminen näyttää. Miltä näyttää syyrialaisesta näkökulmasta ensimmäinen turvasatama, Turkin rajantakainen todellisuus.

Pääkohteeni oli pakolaislaivojen lähtöpiste, syyrialaisesta pakolaisomaisuudesta vaurastunut satamakaupunki Mersin. Mutta sitä ennen oli käytävä turkkilaisella Kyproksella, pakolaisten reittipisteellä, joka ei juuri noussut uutisissa näkyviin.

*

Ercanin lentokenttä, Pohjois-Kyproksen turkkilainen tasavalta. Oli aamuyö, mutta ensimmäisiä linja-autoja piti odottaa aamuun. Tupakan käydessäni kentän edusta muutamane baareineen ja parkkipaikkoinen näytti elävältä. Vaatteita kuivatettiin. Lapset juoksivat autojen väleissä. Kuin toinen maailma alkaisi kentän parkkipaikalta.

HEITETÄÄN TUHATTA NOPPAA

"Anarkisti olen, jos anarkismi on rehellisyyttä nähdä, että kokonainen ehyt maailma, ehyt organisaatio, moraali ja viisaus ovat vain kuvitelmia, joilla tavoitellaan petosta."

Paavo Haavikko

Hämähäkki virittelee seittiään saunan nurkkaan. Täällä ei ole hytysiä, mutta jos olisi, hämähäkki saisi pian ruokansa. Mutta koska ei ole, hämähäkin tulevaisuus ei näytä kovinkaan hyvältä.

Kaikki maailman hirvittävä kauneus näkyy näissä mikrokosmissa hetkissä. Istun kylmässä saunassa kädessäni kaksi tuohenpalaa. On oikeastaan jäätävää, mutta olen varautunut metsästyshaalareilla. Tuuli käy pukuhuoneen pienessä ikkunassa.

Täältä minä lähden niin usein, vaikka täällä on hyvä.

Täältä minä lähden, koska minun on välttämätöntä törmäyttää todellisuuksia toisiinsa.

Ymmärsin sen ensimmäisen kerran matkustaessani Belgradista Nišin kaupunkiin linja-autolla. Kun roskaiset pellot ja niillä kykkivät muorit näyttivät keväisen loisteensa, ymmärsin rakastavani kaikkea sitä epäselvyyttä ja olemassaolon jatkuvaa todistetta. Rosoisuus

oli minun *daoni*. On Om, Serbian pellot ja linja-autosta lentävä jätesäkki. Minun kotini.

Siinä missä joku kaipaa tasaista rauhaa, minulle nuorena oli tärkeää elämän vastakohtien kokeminen. Tahdoin olla kyydissä ja pudota peräkkäin, tai ehkä limittäin. Halusin löytää tiedonjyviä, jotka yhdistyvät kimpuiksi, joista lähtee salaperäisiä ja satunnaisia yhteyksiä toisiin kimppuihin.

En ole koskaan kaivannut täsmällisyyttä, ja minun on vaikea ymmärtää insinöörejä. Vielä vähemmän ymmärsin kirjailijoita, jotka ottavat ohjenuoransa 1950-luvun modernismista.

Täsmällisen lauseen illuusio on kuin Kungfutsen suusta: Jos kieli ei ole täsmällistä, silloin ei ole täsmällistä se, mitä sanomme; jos emme sano sitä, mitä ajattelemme, teokset jäävät syntymättä; jos teokset jäävät syntymättä, silloin taide ja moraali eivät kukoista eikä totuus ei pääse esiin; jos totuus ei pääse esiin, kansa on epäjärjestyksen tilassa. Eli anarkiassa.

Mutta epäjärjestyshän on mitä suurinta tasa-arvoista vakautta, hyvä Kungfute. Vain anarkia ja vapaus ovat totta, muu on valehtelua. Kuten italialainen draamanäyttelijä Tommasso Salvini totesi: ei tarvitse huutaa, kuiskaus riittää, se on monta kertaa jopa tehokkaampaa. Tai ei edes kuiskata, vaan kuiskutella monin eri kuiskauksin, suhinoin, matalalta ja korkealta, kiihkeästi ja vaisusti.

Vain niin maailmasta voi tulla mielekäs.

*

Venäläinen Pavel Florenski (1882–1937) oli holistinen, kokonaisvaltainen sivistysajattelija, joka kävi ajatteluun läpi kreikaksi, latinaksi ja kirkkoslaaviksi, saksaksi, ranskaksi, englanniksi, venäjäksi, arabiaksi ja tunguusiksi, puhumattakaan niillä kielillä, joita pidetään